
Kamer der Volksvertegenwoordigers.

VERGADERING VAN 27 NOVEMBER 1906.

Wetsvoorstel tot wijziging der wet van 11 April 1895 betreffende
de kiezers voor de gemeente.

TOELICHTING.

MIJNE HEEREN,

De wet van 11 April 1893 bepaalt dat men kiezer is voor de gemeente op den leeftijd van 30 jaren; zij eischt een driejarig domicilie en verleent tot drie bijkomende stemmen.

Het wetsvoorstel, dat wij de eer hebben u te onderwerpen, wijzigt die voorwaarden; het kent ééne stem toe aan elken burger die 23 jaar oud is en zijn domicilie gedurende één jaar bezit; het neemt slechts eene bijkomende stem aan, die van den huisvader hebbende den leeftijd van 35 jaren bereikt, zonder verdere vereischten.

Het stelsel van meervoudig stemrecht, in 1893 op de Wetgevende Kamers toegepast, daar het toen geschikt voorkwam, door de wet van 11 April 1895 tot de verkiezingen voor de gemeente uitgebreid en erger gemaakt, zal nooit iets anders zijn dan eene voorbijgaande uitvlucht.

De afschaffing daarvan werd reeds verscheidene malen in het Parlement (1) voorgesteld; zij staat op het programma van al de partijen der oppositie en elken dag wordt het getal van hen, die de afschaffing vragen, grooter.

Reeds zoo dikwijls werden de redenen, die ze rechtvaardigen, uiteengezet, dat het voldoende is twee van de voornaamste redenen aan te stippen:

Het meervoudig stemrecht maakt inbreuk op het beginsel van politieke gelijkheid;

(1) Kamer, n° 283 van 1898-1899; n° 12 van 1900-1901; n° 118 van 1901-1903; n° 115 van 1903-1904; n° 42 van 1904-1905. Senaat, n° 28 van 1900-1901.

Het begunstigt en ontwikkelt het plegen van bedrog bij het opmaken der kiezerslijsten.

De tweevoudige stem, toegekend aan den huisvader, ontsnapt, in haar beginsel, aan die critieken.

Ter Kamerzitting van 2 Mei laatstleden werd het door den heer Hymans gerechtvaardigd : « Dit stelsel, zegde hij, behelst geen voorrecht hoegenaamd noch van kaste noch van geld ; het is eenvoudig ; het vermijdt bedrog, want met den burgerlijken stand wordt geen bedrog gepleegd ; het biedt ernstige waarborgen aan ; ouderdom en familie zijn waarborgen van rijpheid en van werkelijke politieke bekwaamheid ⁽¹⁾. »

Ter Constituante werd zij, in 1893, voorgesteld door de linkerzijde, die algemeen stemrecht voorstond, als een maatregel van verzoening, doch zij kwam verminkt uit de debatten en daaraan werd de gedaante gegeven van een voorrecht toegekend aan den cijns ; zij werd enkel verleend aan de huisvaders wier woning in de persoonlijke belasting is aangeslagen voor eene hoeveelheid bepaald en verschillend volgens de gemeenten.

Dit wetsvoorstel, uitgaande van de verzoenende denkbeelden die de oorspronkelijke formule van 1893 hebben ingegeven, behoudt eene tweede stem voor de huisvaders die 35 jaar oud zijn, zonder andere voorwaarden, en schaft elk anderen vorm van meervoudig stemrecht af.

Artikel 1 brengt van 50 op 25 jaar den ouderdom om kiesgerechtigd te zijn en van drie op één jaar den duur van het domicilie vereischt om op de lijsten te zijn ingeschreven.

⁽²⁾ Voor deze twee punten doet het 't verschil verdwijnen dat door de wet van 11 April 1895 werd gemaakt tusschen de hoedanigheid van kiezer voor de gemeenten en die voor de Kamer der Volksvertegenwoordigers. Het bestond niet vóór 1895 ; het nut daarvan kan men niet vatten.

Artikel 3 schaft af artikel 4 der wet van 11 April 1895 betreffende de plaatsvervangende gemeenteraadsleden.

Deze bepaling kent aan een deel van het kiezerskorps eene bijzondere meervoudige stem toe en het recht bijzondere gemeenteraadsleden te benoemen ; zij maakt een door niets te rechtvaardigen dubbel voorrecht uit. Tijdens de beraadslaging over de wet van 1895 werd zij hevig bestreden en zij wordt noch altijd bestreden ⁽³⁾ ; de afschaffing daarvan werd reeds bij verscheidene wetsvoorstellen gevraagd ⁽³⁾.

A. MECHELYNCK.

⁽¹⁾ *Handel.*, Kamer, 1903-1906, blz. 1524.

⁽²⁾ *Revue de rep. prop.*, 1901, blz. 21.

⁽³⁾ Kamer, n° 12 van 1900-1901 ; n° 102 van 1901-1902 ; Senaat n° 28 van 1900-1901.

PROPOSITION DE LOI.**ARTICLE PREMIER.**

Pour être électeur communal, il faut :

- 1° Être Belge de naissance ou avoir obtenu la naturalisation ;
- 2° Être âgé de 25 ans accomplis ;
- 3° Être domicilié dans la commune depuis un an au moins.

ART. 2.

Un vote est attribué à tout citoyen qui réunit les conditions fixées à l'article 1 et qui ne se trouve pas dans l'un des cas d'exclusion ou de suspension prévus par la loi.

Un vote supplémentaire est attribué à l'électeur, âgé de 35 ans accomplis, marié, ou ayant, s'il est veuf, descendance légitime.

ART. 3.

La qualité d'électeur et le droit au vote supplémentaire sont constatés par l'inscription sur les listes électorales.

ART. 4.

Le Collège des bourgmestre et échevins procède à la revision des listes électorales communales en même temps qu'à celle des listes générales et provinciales ; il maintient sur les listes ou y inscrit d'office ou à la demande de tout citoyen ceux qui ayant au 1er juillet, depuis un an au moins, leur domicile dans la commune, réunissent les autres conditions de l'électorat.

WETSVOORSTEL.**ARTIKEL 1.**

Om kiezer te zijn voor de gemeente moeten :

- 1° Belg zijn van geboorte of de naturalisatie hebben verkregen ;
- 2° Ten volle 25 jaar oud zijn ;
- 3° Sedert ten minste één jaar zijne wettige woonplaats in de gemeente hebben.

ART. 2.

Eene stem wordt toegekend aan elken burger die voldoet aan de vereischten bepaald in artikel 1 en die zich niet bevindt in een der bij de wet voorziene gevallen van uitsluiting of schorsing.

Eene bijkomende stem wordt toegekend aan den kiezer van ten volle 35 jaar die gehuwd is, of, indien hij weduwnaar is, wettige nakomelingschap heeft.

ART. 3.

De hoedanigheid van kiezer en het recht op eene bijkomende stem worden vastgesteld door de inschrijving op de kiezerslijsten.

ART. 4.

Het College van burgemeester en schepenen gaat over tot de herziening van de kiezerslijsten voor de gemeente terzelfder tijd als tot de herziening van de algemeene en provinciale lijsten ; op deze lijsten behoudt het of schrijft het ambtshalve of op aanvraag van elken burger degenen in die, op 1 Juli, sedert ten minste één jaar, hunne wettige woonplaats in de gemeente hebbende, voldoen aan de overige vereischten tot kiesbevoegdheid.

ART. 5.

Les articles 8 et 20 à 23 ainsi que le titre III du Code électoral à l'exception des articles 55, alinéa 2, et 57, alinéa 1 sont applicables aux listes électorales communales.

ART. 6.

Les articles 1 à 6 et 8 de la loi du 11 avril 1893 sont abrogés.

ART. 5.

De artikelen 8 en 20 tot 23 alsmede titel III van het Kieswetboek zijn, met uitzondering van de artikelen 55, 2de lid, en 57, 1ste lid, van toepassing op de kiezerslijsten voor de gemeente.

ART. 6.

De artikelen 1 tot 6 en 8 der wet van 11 April 1893 worden ingetrokken.

A. MECHELYNCK.

ÉMILE FERON.

J. RENS.

VAN DANNE.

Dr J. PERSOONS.

LÉON TERMOTE.

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 27 NOVEMBRE 1906.

Proposition de loi modifiant la loi du 11 avril 1893 relative
aux électeurs communaux.

DÉVELOPPEMENTS.

MESSIEURS,

La loi du 11 avril 1893 fixe l'âge de l'électorat communal à 30 ans; elle exige trois ans de domicile, et accorde jusqu'à trois votes supplémentaires.

La proposition de loi que nous avons l'honneur de vous soumettre modifie ces conditions; elle donne un suffrage à tout citoyen âgé de 25 ans et ayant un an de domicile; elle n'admet qu'un vote supplémentaire, celui du père de famille âgé de 35 ans, sans autres conditions.

Le système du vote plural, appliqué en 1893 aux Chambres législatives pour des raisons d'opportunité, étendu aux élections communales et aggravé par la loi du 11 avril 1893, ne constituera jamais qu'un expédient transitoire.

Sa suppression a déjà été proposée à diverses reprises au Parlement ⁽¹⁾; elle est inscrite au programme de tous les partis d'opposition, et le nombre de ceux qui la réclament ne cesse de croître.

Les raisons qui la justifient ont été si souvent développées qu'il suffit d'en indiquer deux principales :

Le vote plural porte atteinte au principe de l'égalité politique;

Il favorise et développe la fraude dans la formation des listes électorales.

Le double vote du père de famille, dans son principe, échappe à ces critiques.

(1) Chambre, n° 283 de 1898-1899; n° 12 de 1900-1901; n° 118 de 1901-1903; n° 115 de 1903-1904; n° 42 de 1904-1905. Sénat, n° 28 de 1900-1901.

M. Hymans l'a justifié à la séance de la Chambre du 2 mai dernier : « Ce » système, disait-il, n'établit aucun privilège ni de caste ni d'argent; il est » simple; il évite la fraude, car on ne fraude pas l'état civil; il offre des » garanties sérieuses; l'âge et la famille sont des garanties de maturité et de » vraie capacité politique ⁽¹⁾. »

Proposé en 1893 à la Constituante par la gauche du suffrage universel, comme une mesure de conciliation, il est sorti des discussions dénaturé et transformé en privilège censitaire; il n'a été accordé qu'aux chefs de famille dont l'habitation est imposée à la contribution personnelle pour une quotité déterminée et variable suivant les communes.

La présente proposition de loi, s'inspirant des pensées de conciliation qui ont dicté la formule primitive de 1893, maintient un second vote aux chefs de famille âgés de 35 ans, mais sans autres conditions et supprime toutes les autres formes du vote plural.

L'article 1er réduit de 30 à 25 ans l'âge électoral et de trois à un an la durée du domicile exigé pour être inscrit sur les listes.

Il fait disparaître, sur ces deux points, les différences que la loi du 11 avril 1893 a établies entre l'électorat communal et l'électorat pour la Chambre des Représentants; elles n'existaient pas avant 1893; leur utilité n'est pas appréciable.

L'article 3 abroge l'article 4 de la loi du 11 avril 1893, relatif aux conseillers communaux supplémentaires.

Cette disposition accorde, à une partie du corps électoral, un vote plural spécial et le droit de nommer des conseillers communaux spéciaux; elle constitue un double privilège que rien ne justifie. Vivement combattue lors de la discussion de la loi de 1893, elle n'a cessé d'être critiquée ⁽²⁾; son abrogation a déjà fait l'objet de différentes propositions de loi ⁽³⁾.

A. MECHELYNCK.

(1) *Annales*, Chambre, 1905-1906, p. 1524.

(2) *Revue de rep. prop.*, 1901, p. 21.

(3) Chambre, n° 12 de 1900-1901; n° 102 de 1901-1902; Sénat, n° 28 de 1900-1901.

PROPOSITION DE LOI.**ARTICLE PREMIER.**

Pour être électeur communal, il faut :

- 1° Être Belge de naissance ou avoir obtenu la naturalisation ;
- 2° Être âgé de 23 ans accomplis ;
- 3° Être domicilié dans la commune depuis un an au moins.

ART. 2.

Un vote est attribué à tout citoyen qui réunit les conditions fixées à l'article 1 et qui ne se trouve pas dans l'un des cas d'exclusion ou de suspension prévus par la loi.

Un vote supplémentaire est attribué à l'électeur, âgé de 53 ans accomplis, marié, ou ayant, s'il est veuf, descendance légitime.

ART. 3.

La qualité d'électeur et le droit au vote supplémentaire sont constatés par l'inscription sur les listes électorales.

ART. 4.

Le Collège des bourgmestre et échevins procède à la revision des listes électorales communales en même temps qu'à celle des listes générales et provinciales ; il maintient sur les listes ou y inscrit d'office ou à la demande de tout citoyen ceux qui ayant au 1er juillet, depuis un an au moins, leur domicile dans la commune, réunissent les autres conditions de l'électorat.

WETSVOORSTEL.**ARTIKEL 1.**

Om kiezer te zijn voor de gemeente moet men :

- 1° Belg zijn van geboorte of de naturalisatie hebben verkregen ;
- 2° Ten volle 23 jaar oud zijn ;
- 3° Sedert ten minste één jaar zijne wettige woonplaats in de gemeente hebben.

ART. 2.

Eene stem wordt toegekend aan elken burger die voldoet aan de vereischten bepaald in artikel 1 en die zich niet bevindt in een der bij de wet voorziene gevallen van uitsluiting of schorsing.

Eene bijkomende stem wordt toegekend aan den kiezer van ten volle 53 jaar die gehuwd is, of, indien hij weduwnaar is, wettige nakomelingschap heeft.

ART. 3.

De hoedanigheid van kiezer en het recht op een bijkomende stem worden vastgesteld door de inschrijving op de kiezerslijsten.

ART. 4.

Het College van burgemeester en schepenen gaat over tot de herziening van de kiezerslijsten voor de gemeente terzelfder tijd als tot de herziening van de algemeene en provinciale lijsten ; op deze lijsten behoudt het of schrijft het ambtshalve of op aanvraag van elken burger degenen in die, op 1 Juli, sedert ten minste één jaar, hunne wettige woonplaats in de gemeente hebbende, voldoen aan de overige vereischten tot kiesbevoegdheid.

ART. 5.

Les articles 8 et 20 à 23 ainsi que le titre III du Code électoral à l'exception des articles 55, alinéa 2, et 57, alinéa 1 sont applicables aux listes électorales communales.

ART. 6.

Les articles 1 à 6 et 8 de la loi du 14 avril 1895 sont abrogés.

ART. 5.

De artikelen 8 en 20 tot 23 alsmede titel III van het Kieswetboek zijn, met uitzondering van de artikelen 55, 2de lid, en 57, 1ste lid, van toepassing op de kiezerslijsten voor de gemeente.

ART. 6.

De artikelen 1 tot 6 en 8 der wet van 14 April 1895 worden ingetrokken.

A. MECHELYNCK.

EMILE FERON.

J. RENS.

VAN DAMME.

Dr J. PERSOONS.

LÉON TERMOTE.

